

CENTAURE

EDWIN EN ERICA DE GRAAF

**LA CHASSE À COURRE OF TE WEL DE
DRIJFJACHT****IN DIT NUMMER:**

DRIJFJACHT	1
HISTORIE	2
DE JACHT IN FRANKRIJK	3
ONZE JACHT	4
ARRANGEMENT	11

Al langere tijd geleden werden wij uitgenodigd voor een drijfjacht te paard, in Frankrijk genaamd 'la Vénerie' of ook 'la chasse à courre' genaamd. Een drijfjacht is een jacht met deelnemers te voet of te paard maar altijd met een meute jachthonden. Tezamen vormt dit de 'équipage'. Verder zijn er volgers te voet, te fiets (mountainbikes) en per auto en traditioneel gezien ook per koets. Er wordt niet geschoten, de honden jagen, de mensen dirigeren de honden en het wild wordt met een dolk gedood door één van de ruiters of jagers te voet. Er wordt uitsluitend op één exemplaar gejaagd en elke équipage jaagt op één soort wild (hert, ree, wild zwijn, vos, haas, konijn) dat zijn globaal gezien de verschillen met de gewone jacht. Regelmatig ontsnapt het (gejaagde) wild, de jacht wordt dan beëindigd, uiteraard gebeurd dit bij zeer ervaren équipages minder.

HISTORIE VAN DE CHASSE À COURRE

Dit type jacht bestaat al héél erg lang. Voor de Romeinse bezetting van Frankrijk in het jaar 52 voor Chr. al jaagde de mens met honden om het wild te vervolgen. Het was een noodzaak om voedsel te verkrijgen. Dit is langzaam geëvalueerd in een sport (Engeland) en een traditie (Frankrijk). Pas in de late middeleeuwen toen en de honden en de paarden sterk verbeterden

werd het een echt genoeg voor de edelen en een 'art de vivre' voor de koning. De Franse koning François I bouwde het jachtslot Chambord in al zijn overdadigheid in de eerste helft van de XVIe eeuw. Met zijn excessieve overdaad en een ommuurd jachtterrein van méér dan 5.440 hectares (zie onze horsemail van voorjaar 2010 toen wij dit gebied te paard bezochten) is Chambord één van de grootse jachtdomeinen in Staatseigendom. Nu, pas in 2010 zijn de staats-

jachten van de Franse President (en zijn gasten) in Chambord door bezuiniging (voorgoed?) beëindigd!

Net zoals bij het mennen, is de jacht in de 18e en 19e eeuw sterk beïnvloed door de Engelsen: 'bezwijken' de Fransen vaak onder de tradities, de Engelsen brachten hun volbloeden en véél lichtere jachttenues en harnachementen (en koetsen) voor de paarden. Vervolgens zijn de Engelse jachthonden met de Franse gekruist en zijn sterke rassen gecreëerd (veel meer uithoudingsvermogen, voorkomt wisseling van de honden tijdens de jacht). Het houden van een meute honden (minimaal 20 voor een jacht, maar een beetje serieuze équipage neemt er 50 mee!) is dermate duur dat dit voor één persoon te duur is geworden. Er zijn in Frankrijk ca. 17.000 honden voor de jacht. De leden van een équipage brengen de kosten gezamenlijk op. Er zijn in Frankrijk ongeveer 390 équipages en er doen ca 10.000 mensen direct en 100.000 mensen als niet betalende volgers mee.

DE JACHT IN FRANKRIJK

In Frankrijk zijn ongeveer 1.5 miljoen jagers. Het gros beoefent de 'chasse à tirs' (= met geweer) en een zeer klein deel daarvan (ongeveer 10.000 man) de chasse à courre. De jaarlijkse Vénèrie feesten trekken ruim 1 miljoen mensen. Frankrijk is één van de weinige landen in Europa waar de drijfjacht nog toegestaan is en bovendien de oude tradities volgt. De jacht in het algemeen is in Frankrijk zéér gedemocratiseerd: iedereen kan van een gemeentelijke jachtvereniging lid worden zonder veel kosten. Men dient dan wel een jachtakte te halen.

De chasse à courre echter moet meer worden gezien als iets exclusiefs indien men lid wil worden van een équipage - en dus meebetaalt aan het onderhouden van de équipage - en zelf actief mee gaat te paard of te voet in tenue en met de jachthoorn. De leden van een jachtvereniging heten *boutons*. Deze naam refereert aan de knoop (= bouton) welke de *Maître d'équipage* geeft aan de nieuwe leden.

De chasse à courre is een overblijfsel van de jacht door het Franse hof en de adel (zie hiervoor) en

later de rijke Bourgeoisie. De exclusiviteit komt met name door de hoge kosten van het houden van een meute (er gingen bij ons ca 50 honden mee, terwijl er in totaal 150 zijn, de andere 100 zijn de jonge honden en de honden in opleiding). Het verdwijnen van de chasse à courre is bijna een zekerheid, misschien slechts een kwestie van tijd. Er is

weerstand van pro-dierenpressiegroepen welke excessen zeer breed publiceren. Politiek gezien gaat de steun langzaam afnemen met name bij de linkse partijen. U moet wel bedenken dat de politici -in vergelijking met Nederland -uit een vrij geloten circuit komen, zit je eenmaal in dat kringetje dan heb je ook een dienstwoning, een chauffeur, doe je mee aan de jacht, de vele diners etc.. Links of rechts, het maakt niet uit. En dit wordt, met name voor de linkse politici, langzamerhand 'politiek incorrect' gedrag. Vandaar dat er een grote kans bestaat dat dit type jacht gaat verdwijnen in tegenstelling tot de gewone jacht met vuurwapens. Het zijn eigenlijk géén argumenten voor of tegen de jacht, maar vooral een politiek spel, waarbij 'het sausje' tegen de jacht heel goed van pas komt!

ONZE JACHT

Het jachtgebied

De jacht vond plaats in de Berry een zeer groot vrij ruig gebied (ca. 3.000 ha) in het département Indre (36), op anderhalf uur autorijden van ons vandaan.

Wij constateerden dat het wild in vrijheid leeft en zich vrijelijk kan bewegen over een groot gebied. In dit gebied zijn géén afgegrensdde jachtdomeinen waar het wild opgesloten is.

Het is een behoorlijk dicht bebost gebied waarbij het jachtgebied van de équipage een deel van een groter bos uitmaakt. Het gebied is in jachtsectoren ingedeeld en wordt doorsneden door brede paden (stervormige indeling) en is daardoor zeer toegankelijk per paard terwijl het wild zich er goed kan schuil houden. Door al die paden raakt men in het begin snel de draad kwijt. Het jachtterrein is eigendom van twee onderlinge verzekeringsmaatschappijen en wordt zowel voor de chasse à courre als de chasse à tirs (vuurjachtwapens) gebruikt, uiteraard op verschillende dagen.

De jachtvereniging

De vereniging is genaamd Boischaut Bas Berry en is gevestigd in de buurt van Châteauroux en jaagt in het forêt Domonial de Châteauroux en in de Berry. Er wordt op het hert gejaagd. De Maître d'équipage heet François-Xavier Crublier de Fougères.

Deelname als invité

Men wordt niet zomaar uitgenodigd voor een chasse à courre, het is een eer. Een uitnodiging ontstaat vaak bij toeval door in de loop der jaren toevallig iemand te leren kennen die de chasse à courre actief bedrijft. Wij werden geïnviteerd door Joël Renaudie, de eigenaar van de chambre d'hôtes 'Montauran'. De meeste jachtverenigingen vinden genodigden prima, maar tonen wel een zekere terughoudendheid. Ik heb eerst tijdens een huwelijksfeest kennis gemaakt met iemand van het bestuur, ben vervolgens uitgenodigd en heb tijdens de jacht de Maître d'équipage leren kennen.

De sfeer

De sfeer was erg goed, zeer ontspannen geen onderscheid tussen helpers te voet en leden van de équipage. Natuurlijk doet de sfeer denken aan tijden van weleer: iedereen te paard in jachttenue, alles mooi verzorgd, een gesmeerde organisatie, jachthoorns met bijbehorende muziek, vijftig honden, wat wil je nog meer Juist daarom kom je hier als deelnemer! Geniet van de foto's en proef de sfeer. Het is een bijzondere ervaring.

Het is géén probleem gebleken met andere invités te komen mits er niet meer dan vier deelnemers zijn.

Gedrag als invité

Als invité volg je tijdens de jacht natuurlijk altijd het lid van de équipage door wie je geïnviteerd bent, je zorgt dat je paard niet voorbij de zijne gaat. Dit bleek geen enkel probleem te zijn en heb ik ook zeker niet als vervelend ervaren. Tijdens de jacht heb ik diverse mensen gesproken doordat ik ook naast anderen kon rijden. De jacht begint met het begroeten van de leden van de équipage met als eerste uiteraard de Maître d'équipage. Een gede-

decideerd man welke de volledige verantwoordelijkheid heeft voor de jacht. Deze taak dient zeker niet onderschat te worden! Ruiters, meute, volgers etc. Het viel mij met name op dat hij na de jacht bij het vertrek van alle auto's nauwlettend de veiligheid in de gaten hield. Deze Maître d'équipage is de eigenaar en beheerder van de honden en de paarden (uiteraard heeft hij meerdere medewerkers). De honden hebben hun *chenil* (=kennel) en de paarden hun *écurie* (=stallen) bij een kasteel in de buurt van Chateauroux. In het Nederlands zou men dit een jachtstalhouderij kunnen noemen. De leden van de équipage, de '*boutons*', waren met een twintigtal aanwezig. Zowel mannen als vrouwen. Als *invité* werd ik aan iedereen voorgesteld. Dames en heren

in traditionele jachtkleding (kleuren en uitvoering gebonden aan hun équipage) en de helpers te voet. De *boutons* droegen een blauwe jas, sommigen een zwarte met verschillende galons al naar gelang hun functies.

Meteen viel mij het enorme aantal mensen buiten de équipage op. Er zijn erg veel belangstellenden uit de omgeving welke bijna elke jacht komen kijken en te voet en per fiets actief de jacht volgen, hetgeen gratis en vrij toegankelijk is voor iedereen. De leden jagen vaak één of twee maal per week in verschillende jachtgebieden in het jachtseizoen en hebben al dan niet hun eigen paarden.

Kleding als invité

Niet te veel poes pas maar men stelt het op prijs als invités (mannen of vrouwen) een aantal kledingvoorschriften volgen: Zwarte of witte rijbroek, zwarte leren- of rubberen rijlaarzen, zwart rijjasje of bij koud weer trui met V-hals en lange, wasjas handschoenen, overhemd en cap, een speciale das (een soort plastron) wordt ter plekke verzorgd. Uiteindelijk niet erg gecompliceerd indien je een zwarte of witte rijbroek hebt met (jacht-)rijlaarzen.

De paarden

Opvallend was dat bijna alle jachtpaarden dravers waren. Waarschijnlijk een kwestie van prijs, de dravers zijn in Frankrijk volop verkrijgbaar vaak voor een lage prijs. De privé paarden worden meestal bij een jachtstal ondergebracht tijdens het jachtseizoen. Zodoende was mijn paard ook

een draver, Lancôme geheten. Een zéér voorwaarts paard dat goed luisterde en zéér snel kan draven. Het trainen, verzorgen, vervoer en ook het opzadelen gebeurt door de jachtstal. Praktisch en efficiënt. Zéér opvallend was in feite het goede onderlinge gedrag tussen de paarden. Er ontstond geen enkel probleem tussen al deze paarden (de reden ook dat ik geen eigen paard had meegenomen).

Uiteraard waren de gangen behoorlijk anders dan van onze paarden en die draf, ja dat is ongelooflijk! Het went snel en is eigenlijk best prettig. Even de benen aanleggen en een draf op volle snelheid. Galopperen is mogelijk maar ongebruikelijk tijdens de jacht en helemaal niet per sé nodig of gewenst gezien de wisselende terreinomstandigheden. De paarden kennen hun vak: rijd men in stap en er draaft een ander paard voorbij, ze maken zich er niet druk om. Wil men stoppen om te luisteren waar de meute zich

bevindt, ze blijven in alle rust staan. Nee, een hoog niveau paardrijden is niet per sé nodig maar je moet wel de drie gangen goed beheersen, buitenervaring hebben, conditie hebben en vast in het zadel zitten. Let wel, een jacht kan maar zo 6 uur duren, zonder onderbreking!

HET VERLOOP VAN DE JACHT

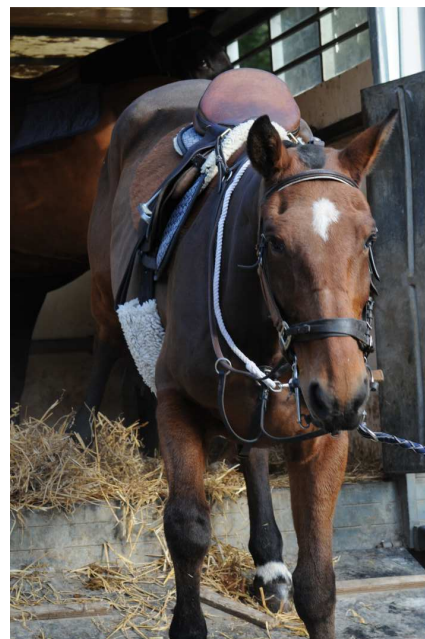
Faire le bois

De chasse à courre begint héél vroeg in de ochtend met 'faire le bois' door enkele 'valets de limiers'. Dit zijn leden van de équipage welke een hond aan de lijn meenemen ter verkenning van het jachtgebied. Als muziek wordt het 'reveil' gespeeld. Na de verkenning wordt rapport uitgebracht aan de *Maître d'équipage* welke vervolgens de nodige beslissingen kan nemen voor het verloop van de jacht en de strategie. Zij kijken waar zich een hert ophoudt dan wel zich zal gaan verschuilen tijdens de dag. De herten worden niet gestoord maar vooral geobserveerd. Herten zijn nachtbeesten en verschuilen zich op de dag. De *valet de limiers* brengt rapport uit aan de *Maître d'équipage* die vervolgens de beslissing neemt waar en onder welke omstandigheden gejaagd zal worden.

De *piqueur* is degene die de jachthonden opleid en direct onder zijn hoede heeft en altijd een zeer goede communicatieve relatie met de *maitre d'équipage* moeten hebben, anders is een jacht onmogelijk.

Rendez- vous

We verzamelden ons om 10.00 uur. Eerder wordt niet gestart omdat iedereen toch een behoorlijke afstand rijdt en het is een 'wintersport' dus de temperaturen zijn vroeger veel minder aangenaam. De jacht zelf begon om 10.30 uur en kan vijf tot zes uur duren of snel afgelopen zijn als de honden het wild kwijtraken of het wild 'ontsnapt' naar naburige jachtgebieden. Wettelijk gezien mag men door jagen op andermans gebied omdat men altijd op maar één specifiek beest jaagt en niet op het wild van een ander! Soms worden hier echter afspraken over gemaakt, met name aan het begin van het seizoen. Over de duur en het verloop van de jacht is geen enkele zekerheid te krijgen. In tien jaar tijd is deze slechts één keer afgelast, en wel afgelopen winter toen er sneeuw lag en de wegen onbegaanbaar waren, juist de dag dat ik genodigde was! In ons geval eindigde de jacht al na twee en een half uur. De jagers en honden waren duidelijk zeer ervaren maar er werd mij van alle kanten gezegd dat deze jacht wel héél erg goed verlopen was. Vaak ontsnapt het hert, dan wel geeft gewoonweg niet snel op en duurt de jacht veel langer.

Le départ

Na de verzameling wordt de jacht gestart met het blazen van een traditioneel refrein, waarna de honden worden losgelaten '*découpler*'. Tijdens de hele jacht wordt de jachthoorn geblazen voor de communicatie tussen de jagers. Is het hert gezien, is het hert op zijn schreden teruggekeerd, is er sprake van een ander hert, etc. etc. . Steeds is daar een apart refrein voor. Als *invité* begrijp je hier niets van, dat is ook logisch want dat duurt jaren en je dient een geoefend muzikaal oor te hebben.

De meute vertrekt met enkele paarden en de honden blaffen. Dat is een indrukwekkend geheel met veel, heel veel geblaf. De *Maître d'équipage* en de *piqueur* geven aanwijzingen om de honden te dirigeren. Dit is het moment om mooie plaatjes te schieten! Zodra het hert gesignaleerd is, is er sprake van '*le lancer*'; het moment dat de achtervolging begint.

De strategie

Het jagen met de honden kent enkele strategieën naar keuze van de *Maitre d'équipage*. Enkele verkenners vooruit sturen of bijvoorbeeld de hele meute. Het gaat te ver om hier nu in detail op in te gaan, maar het is fascinerend hoe deze honden hun rol kennen.

Enkele ruiters vertrekken met de meute voor het benaderen en zoeken van het hert en de andere *boutons* verspreiden zich. Alle *boutons* kennen de regels strikt. Ik had in het begin de indruk dat zij maar wat deden. Het tegendeel is waar. De *boutons* stoppen steeds om te luisteren, wachten langere tijd en komen dan in actie, vaak na het blazen van de jachthoorn door anderen verder weg. Wachten en luisteren doe je altijd in de richting van de jacht. Soms komt plotseling de *Maitre d'équipage* in de buurt met slechts enkele honden, iedereen heeft de plicht om direct aan de kant te gaan zo dat hij voorbij kan gaan.

Soms dienen 'verloren' honden weer verzameld en naar de meute teruggedreven te worden. Een magnifiek gezicht om die uiterst gespierde honden aan het werk te zien. Vaak was er een prachtige lichtval, door de bomen, over de paarden en de honden en vroeg ik mij af deel te nemen aan een film.

De 'ruse'

Zeer regelmatig hebben wij het hert van zeer dichtbij gezien. Ze hebben een schofthoogte van zo'n 1.50

m. Het is wel echt nodig om te weten waar je als ruiter moet staan, ik had daar géén idee van. Zowel de honden als de jagers kunnen precies herkennen op welk hert gejaagd wordt: te herkennen aan grootte, gewei, hoefafdruk, gedrag en of hij z'n tong in of buiten z'n mond houdt. Een niet bejaagd hert hijgt niet en heeft zijn tong in zijn mond. De niet bejaagde herten worden met rust gelaten en zie je zo her en der op flinke afstand voorbijkomen.

Ook herten hebben zo hun strategie: een *ruse*, een list. De bekendste is de '*hourvari*'. Het hert keert ineens om en keert op zijn schreden terug, de honden verliezen dan het spoor omdat het niet verder gaat. Onderdeel hiervan is het passeren van het water, de honden ruiken hun spoor dan niet meer. Het hert krijgt hierdoor minuten voorsprong en kan hierdoor nogal eens ontsnappen. Ik heb dit meerdere malen kunnen zien: het hert kwam vlak bij ons, je zag hem denken 'wat nu' en keerde op zijn schreden terug. Een van de *boutons* geeft een signaal met zijn jachthoorn, zodat de andere jagers de honden op het goede pad kunnen leiden.

L'Hallali

Na enkele uren bleek het hert (en ook de honden!) vermoeder te worden: plotseling stonden wij oog in oog met het hert omcirkeld door de honden. Voor mij was dit een uiterst 'dramatische' ervaring! Het is zo raar om een veertigtal honden om een hert te zien staan, eigenlijk in alle rust (behoudens het geblaf dan) niets en niemand bewoog, met spanning stonden wij te kijken, een jager stapte van zijn paard af om hem te 'servir'. Opeens vluchtte het hert en de jacht begon opnieuw. Enige tijd later herhaalde dit moment zich in dicht bos, het hert had het begrepen en gaf zich over en werd in één keer gedood.

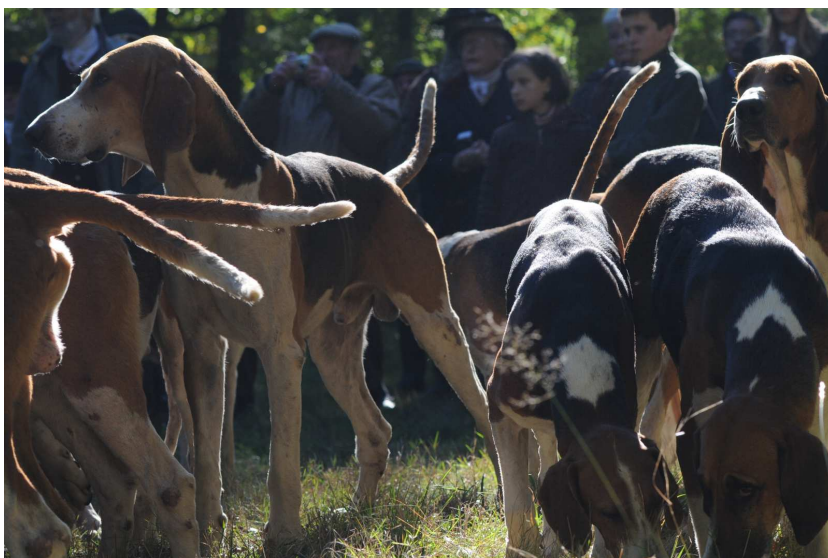
De jagers bliezen 'l'Hallali par terre'.

Faire la Curée

De honden werden verzameld en de hele équipage ging in stap naar het punt van vertrek. Het hert werd daar naartoe vervoerd en twee deskundigen prepareerden het gejaagde wild. Het goede vlees wordt gesplitst van de rest en wordt gegeven aan instellingen (opvang- of bejaarden tehuizen) het kadaver is voor de honden waarover de huid wordt gedrapeerd.

De honden zijn uiterst gedresseerd en blijven op een afstand van enkele

centimeters van het kadaver staan onder luid geblaf. De 'curée' en de 'fanfare de circonsstances' wordt geblazen, waarna, na de laatste toon de honden weten dat ze te eten krijgen. Nauwelijks zonder te strijden wordt het kadaver in een goed kwartier verschalkt.

Les honneurs du pied

Het is traditie dat een persoon gekozen door de *Maître d'équipage* de 'honneurs' (eer) van de jacht krijgt. Tijdens de *curée* geeft de *piqueur* aan deze persoon de rechter voorvoet van het hert. Gelijktijdig blazen de jagers 'les honneurs du pied'.

Mij viel deze eer, geheel onverwacht, ten deel. Vroeger betaalde de geëerde hiervoor met een gouden penning, tegenwoordig met ordinaire euro's.

De picknick

Er wordt non-stop gejaagd, tijd om te eten of drinken is er niet, dat wordt als picknick gedaan na de jacht bij de auto's of in een relais de chasse. Iedereen neemt zijn eigen eten mee. Het komt dus voor dat je pas om vijf uur luncht! Wij konden om ongeveer 14.30 uur lunchen onder een stralende zon terwijl het 's ochtends nog licht gevroren had.

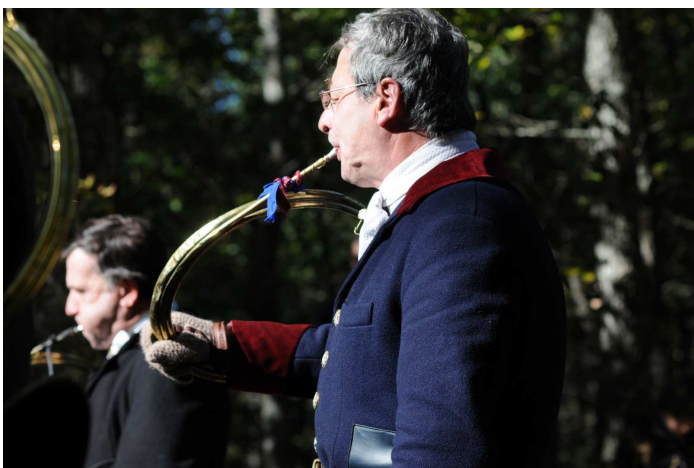
CENTAURE, IS DAT EEN JACHT- EN RIJVERENIGING AAN HET WORDEN?

Nee, totaal niet, maar wij willen ruiters graag gelegenheid bieden om met dit stukje 'cultureel erfgoed' kennis te maken. Begrijp goed dat wij géén fervente jagers zijn maar open staan voor andere zaken, bezigheden en meningen en geïnteresseerd zijn in de cultuur van het land waarin wij met veel plezier leven. Een van de onderdelen daarvan in Frankrijk is de jacht. Het gegeven dat er in Frankrijk 1.5 miljoen jagers zijn zegt genoeg. Op het platteland is de jacht volledig geïntegreerd in het dagelijkse leven. Overal zie je de jagers, zijn er jachtverenigingen en bijeenkomsten en wordt wild gegeten.

Wat wij zagen is een zeer ervaren équipage die zich aan de regels hield en het dier dat zich uiteindelijk 'overgaf' doodde zonder lijden, en dat is een voorwaarde als een dergelijke jachtmethode zich wil handhaven. In ieder geval kunnen wij nu veel beter een mening vormen en vooral *meer afgewogen* dan voordat wij aan de jacht meededen, en dat is verrijkend.

OOK EEN JACHTERVARING BELEVEN?

Wij vonden het deelnemen aan de chasse a courre een hele aparte en bijzondere ervaring. Wij denken dat er meerdere mensen zijn die dit misschien ook zouden willen meemaken en organiseren daarom in de periode 1 januari—15 maart 2011 op verzoek een speciaal jachtarrangement van 4 dagen.

JACHT ARRANGEMENT

In de maanden januari tot en met maart 2011 kunnen wij op verzoek een zeer exclusief jachtarrangement organiseren. Het programma is als volgt:

Dag 1, zondag: Aankomst in de namiddag met 's avonds een uitgebreid diner.

Dag 2, maandag: Een dagtocht van ca. 4,5 uur naar Château de Montauran. We verblijven in 1- of 2 persoonskamers (naar wens) in het bijgebouw, terwijl onze gastvrouw ons in de eetzaal van het kasteel verwend met een jachtdiner. Al bij het aperitief zal onze gastheer U uitgebreid inlichten over het verloop van de chasse a courre de volgende dag.

Dag 3, dinsdag: Na het ontbijt verkleeden wij ons in jachttenue, waarna we tegen 9 uur vertrekken naar het jachtterrein (met uw eigen auto). Het verloop van de dag is hiervoor omschreven. Bij aankomst wordt u een paard (draver) toegewezen. Uitdrukkelijk vermelden wij U hierbij dat wij geen enkele zekerheid hebben over de duur en het resultaat van de jacht. De picknick wordt door ons verzorgd, terwijl we in de namiddag of 's avonds terugkeren naar Château de Montauran, alwaar het diner wordt geserveerd.

Dag 4, woensdag: Een dagtocht terug naar Centaure van ca. 5 uur door en over de Monts de Blond met een picknick onderweg. 's Avonds een aperitief en afscheidsdiner waarbij we uitgebreid over de jacht kunnen napraten.

Dag 5, donderdag: Vertrek na het ontbijt.

Prijs: 1.000 € volpension van het diner zondagavond tot en met het ontbijt op donderdagochtend, inclusief koffie, thee, aperitief, wijn etc., verblijf in 1- of 2 persoonskamers en inclusief het paardrijden en jagen op de respectieve dagen. Aantal deelnemers: minimaal 3, maximaal 4.

